

Aspekty prawne wolontariatu

Akty prawne dotyczące wolontariatu

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o Zakładach Opieki Zdrowotnej

- rozporządzenie MPiPS z dnia 13 stycznia 1999 r. w sprawie zlecania przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym oraz jednostkom samorządu terytorialnego zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej
- rozporządzenie MPiPS ministra pracy i polityki społecznej z dnia 1 września 2002 r. w sprawie zasad, na których wolontariusze mogą podjąć pracę w placówkach opiekuńczo - wychowawczych udzielających pomocy dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym rodziców
- rozporządzenie MPiPS z dnia 30 czerwca 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad i form współdziałania administracji publicznej z innymi podmiotami oraz wzorów ofert, umów i sprawozdań z realizacji zadań pomocy społecznej
- rozporządzenie MENiS z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczególnych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym w publicznych poradniach specjalistycznych

Porozumienie

Czy porozumienie z wolontariuszem musi zostać zawarte na piśmie?

Tylko jeśli **świadczenie** jest realizowane (nie mylić z zawierane) przez okres dłuższy niż 30 dni.

Odmowa sporządzenie porozumienia na piśmie.

Pisemność porozumienia – cel dowodowy.

Czy świadczenia wolontariusza wykonywane są na podstawie umowy?

Tak.

Umowa może mieć charakter ustny lub pisemny.

Art.44 ust.5 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazuje, że do porozumienia stosuje się przepisy k.c.

Czy zawarcie umowy z wolontariuszem zgłaszamy do ZUS i PIP?

Nie ma prawnego obowiązku.

Czy trzeba pisemnie rozwiązywać porozumienie?

Co na to przepisy – *per analogiam*.

Porozumienie najlepiej rozwiązać pisemnie, chociażby dla celów dowodowych.

Wolontariusz

Jakie kwalifikacje wymagane są od wolontariusza i czy może wykonywać każdą pracę?

Wolontariusz powinien posiadać kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiadające rodzajowi wykonywanego świadczenia.

Nie może wykonywać każdej pracy.

Kto może być wolontariuszem?

Każdy, kto ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia, na zasadach określonych w ustawie.

W tym także:

- osoby bezrobotne – a wykonywanie przez nie świadczeń nie powoduje utraty statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku
- cudzoziemiec – świadczenie wolontariuszy nie jest traktowane jako praca lub usługi, więc cudzoziemcy legalnie przebywający w Polsce nie musi uzyskiwać pozwolenia na pracę

- członek stowarzyszenia
- małoletni – czyli osoby poniżej 18 roku życia, mogą być wolontariuszami, ale muszą na to wyrazić zgodę ich rodzice lub opiekunowie (pisemność, porozumienie).

Ograniczenia związane z małoletnimi i ubezwłasnowolnionymi częściowo. Kobieta w wieku 16 lat. Dolna granica ograniczonej zdolności do czynności prawnych, a praca małoletnich. Potwierdzenie porozumienia przez rodziców małoletniego, kuratora ubezwłasnowolnionego częściowo lub małoletniego, który uzyskał pełnoletniość.

Czy osoba niepełnosprawna fizycznie lub psychicznie może być wolontariuszem?

Niepełnosprawni mogą być wolontariuszami pod warunkiem, że pozwala im na to ich stan zdrowia i kwalifikacje.

Ubezważnienie, a zdolność bycia wolontariuszem.

Czy pracownik może być jednocześnie wolontariuszem w swoim miejscu pracy?

Tak, poza godzinami pracy. Pracodawca musi mieć status korzystającego w rozumieniu art. 42 ust. 1 pkt 3 ustawy i nie prowadzi działalności gospodarczej w sferze, w której chce korzystać z wolontariusza.

Należy pamiętać o zachowaniu czasu na odpoczynek pomiędzy pracą zawodową, a działalnością wolontariacką.

Czy wolontariusz jest pracownikiem?

Wolontariusz nie jest pracownikiem.

Zgodnie z art. 22 § 1 K.P. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego **kierownictwem**, a pracodawca do zatrudnienia pracownika **za wynagrodzeniem**.

Korzystający

Gdzie można być wolontariuszem?

Zakaz wykonywania świadczenia w ramach działalności gospodarczej – nie mylić z działalnością odpłatną pożytku publicznego.

- organizacje pozarządowe
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, np. związki gmin lub powiatów
- spółdzielnie socjalne
- osoby prawne i jednostki organizacyjne kościoła katolickiego i innych kościołów lub związków wyznaniowych
- spółki akcyjne i spółki z o.o.
- kluby sportowe, będące spółkami

- organy administracji publicznej – centralnej i samorządowej
- jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub nadzorowane przez te organy m.in.: szkoły i inne placówki oświatowe, instytucje kultury: teatry, biblioteki, muzea, galerie, OPS, domy opieki społecznej, PCPR, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki opiekuńczo-wychowawcze
- ZOZ

Prawa wolontariusza

1. zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń
2. świadczenia zdrowotne na zasadach przewidzianych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym
3. żądanie potwierdzenia treści porozumienia
4. żądanie wydania na piśmie zaświadczenia (KIEDY?), opinii o wykonywaniu świadczeń
5. do poznania praw i obowiązków oraz zapewnia **dostępność** tych informacji
6. poinformowanie o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami,
7. zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy

8. pokrycia koszty podróży służbowych i diet (Jakie świadczenia?). PRAWO WOLONTARIUSZA, w formie pisemnej pod **rygorem nieważności** do zwolnienia korzystającego w całości lub w części z obowiązku refundacji kosztów podróży służbowej i diety
9. ubezpieczenia NNW, jeżeli porozumie przewiduje okres nie dłuższy niż 30 dni
10. pokrycie innych niezbędnych kosztów lub szkoleń

Obowiązki wolontariusza

1. posiadać kwalifikacje do wykonywanych konkretnych świadczeń, ale tylko wtedy gdy obowiązek wynika z odrębnych przepisów
 2. jeżeli nie skończył 18 lat???, powinien przedstawić korzystającemu pisemną zgodę rodziców lub opiekunów na bycie wolontariuszem
 3. wykonywać zadania z należytą starannością
 4. odpowiada majątkowo za szkody w majątku osób trzecich i korzystającego – EKSCES
- WOLONTARIUSZA**

5. dodatkowe obowiązki w treści porozumienia

6. ochrona danych osobowych, danych „drażliwych”. OŚWIADCZENIE

7. osobiście świadczyć pracę

**Obowiązki organizacji wobec
wolontariusza?**

- zapewnić środki ochrony indywidualnej
- informować wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i niebezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami – PRZESZKOLENIE BHP? Oświadczenie NA PIŚMIE
- zapewnić higieniczne i bezpieczne warunki pracy
- pokryć koszty podróży służbowej i diety wolontariusza
- zapewnić ubezpieczenie NNW, jeżeli wolontariusz wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni

- potwierdzić na piśmie treści porozumienia,
- wydać pisemne zaświadczenie lub opinię o wykonywaniu świadczeń (na żądanie wolontariusza)
- przeprowadzić postępowania wypadkowe, zgłosić wypadek do ZUS
- sporządzić porozumienie
- przeszkolić z zadań jakie będzie wolontariusz wykonywał

Ubezpieczenia

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie przewiduje ubezpieczenia wolontariusza:

- emerytalnego
- rentowego
- chorobowego
- wypadkowego

Nie można nawet dobrowolnie wносить takich składek.

Wolontariat jest świadczeniem odpowiadającym pracy – ale nie pracą (w ramach tych przepisów)

Czy ubezpieczenie NNW wolontariusza jest obowiązkowe?

Wolontariusz, który świadczy w ramach porozumiecie **nie dłużej niż 30 dni, musi mieć** wykupione **przez korzystającego ubezpieczenie NNW. TYLKO NA PIERWSZE 30 dni.**

Co się stanie w przypadku uchybienia temu obowiązkowi.

Po 30 dniu przechodzi pod opiekę państwa z mocy ustawy "O zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach".

Jeśli porozumienie **jest podpisane na okres dłuższy niż 30 dni**, korzystający **nie musi ubezpieczać** wolontariusza od NNW, ponieważ ustawowo obejmuje go ubezpieczenie wypadkowe. W takiej, sytuacji wolontariusz **objęty jest ubezpieczeniem wypadkowym już od pierwszego dnia obowiązywania porozumienia.**

Błąd! Nawet jeśli porozumienie jest podpisywane na czas nieokreślony.

Jeżeli na mocy porozumienia wolontariusz jest delegowany na terytorium innego państwa, na obszarze którego trwa konflikt zbrojny, wystąpiła klęska żywiołowa lub katastrofa naturalna korzystający ma obowiązek:

1. ubezpieczyć wolontariusza od NNW
2. zawrzeć ubezpieczenie kosztów leczenia
3. wystąpić o EKUZ – kiedy?

Ubezpieczenie OC wolontariusza

Przepisy tego nie wymagają.

Organizacja może jednak taki koszt ponieść i zaliczyć go w poczet nakładów koniecznych.

Kwota i zakres – OC i NNW.

Ubezpieczenie zdrowotne wolontariusza

Przepisu nie obligują do obejmowania wolontariusza składką zdrowotną.

Instytucja **może** zgłosić wolontariusza do ubezpieczenia zdrowotnego **jeśli nie ma** ubezpieczenia zdrowotnego z **innego tytułu**.

Składki opłaca instytucja.

Wysokość składki zdrowotnej obliczana jest od podstawy wymiaru odpowiadającemu **najniższemu wynagrodzeniu**, odprowadzane są przez korzystającego do NFZ, za pośrednictwem ZUS.

Początek ubezpieczenia zdrowotnego - dzień określony w umowie zawartej przez korzystającego z NFZ.

Ustanie ubezpieczenia - wygasa po upływie 30 dni od dnia ustania ubezpieczenia zdrowotnego w Funduszu. Ustanie porozumienia, nie zapłacenie składki.

Podatki

Z punktu widzenia ustaw podatkowych za przychód nie uznaje się – nie podlegają opodatkowaniu:

- wartości **świadczeń wolontariuszy na rzecz organizacji**
- wartości **świadczeń otrzymanych przez wolontariuszy od organizacji na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego** – m.in. szkoleń, badań lekarskich, wyżywienia, środków, składki na ubezpieczeni, środków ochrony, kosztów podróży, diet, itp.
- wartości **świadczeń otrzymanych od wolontariuszy przez osoby fizyczne – beneficjentów organizacji**

Odpowiedzialność cywilna wolontariusza

Jaki jest zakres odpowiedzialności wolontariusza za niewykonanie zobowiązania?

Zgodnie z art. 471 k.c. wolontariusz, który nie wywiązał się z porozumienia, musi naprawić szkodę wynikłą z niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania.

Przykład.

Wolontariat, a umowa o pracę

Czy korzystający ma obowiązek kierowania wolontariuszy na badania lekarskie?

Nie ma takiego obowiązku (WSTĘPNE I OKRESOWE).

Kierowani na badania lekarskie i psychologiczne może zrobić z uwagi na charakter wykonywanego świadczenia.

Czy wykonywanie świadczeń w zakresie wolontariatu będzie wliczane do stażu pracy?

- Nie.
- Nie ma także żadnego wpływu na przyszłe uprawnienia pracownicze, np. długość urlopu, prawa do renty lub emerytury ani na wysokość tych świadczeń, ponieważ nie jest zaliczany do okresów składkowych i nieskładkowych.

Czy konieczne jest uczestnictwo w szkoleniu przygotowującym do działalności wolontarystycznej?

Zarówno kandydaci, jak i przyszli koordynatorzy powinni wziąć udział w szkoleniach prezentujących problematykę wolontariatu. Pozwala, to ogólne poznanie zasad prawnych.

Brak obowiązku prawnego.

Jak traktować wolontariusza wyjeżdżającego za granicę?

Wolontariuszowi za granicą, tak samo jak w kraju, przysługuje zwrot kosztów podróży służbowych i delegacji. Warunki uczestnictwa wolontariusza regulowane są przez międzynarodowe umowy.

Wypadek w pracy wolontariusza

Wypadek wolontariusza.

Pojęcie wypadku – zdarzenie nagłe wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło przy wykonywaniu przez wolontariusza świadczeń na rzecz korzystającego

Zapisy ustawy obligują do obejmowania wolontariuszy ubezpieczeniem NNW świadczących usługi nie dłużej niż 30 dni. Przy dłuższym porozumieniu ochroną ubezpieczeniową od następstw nieszczęśliwych wypadków udziela ZUS.

Co ważne, nie ma obowiązku zgłaszania do ZUSu współpracy z wolontariuszem. W konsekwencji nie odprowadza się składek za wolontariusza.

Zgłoszenie do ZUSu następuje, zatem dopiero po zaistnieniu wypadku. Należy wypełnić [kartę wypadku](#), następnie udać się do lekarza po zaświadczenie określające skutki zdarzenia dla zdrowia. Dokumenty te wraz z kopią porozumienia z wolontariuszem przesyła się do oddziału ZUS. Na tej podstawie rozpoczynana się procedura wypłaty odszkodowania.

Jakie świadczenia przysługują wolontariuszowi, który ulegnie wypadkowi podczas świadczeń na rzecz korzystającego?

Jeśli **świadczenie** obejmuje **okres dłuższy niż 30 dni**, przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadków przy wykonywaniu świadczeń na podstawie ustawy z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach

- jeśli stał się niezdolny do pracy całkowicie lub częściowo wskutek wypadku przysługuje **renta** z tytułu niezdolności do pracy: **stała lub okresowa**
- jednorazowe odszkodowanie z tytułu doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu uszczerbku, jeżeli w wyniku tego stał się **całkowicie** niezdolny do pracy

- leczenie następstw wypadku

W przypadku śmierci:

- zasiłek pogrzebowy
- renta rodzinna
- jednorazowe odszkodowanie

Kiedy świadczenia z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń wolontariuszowi nie przysługują?

- wskutek wypadku, który nastąpił z jego winy umyślnej lub w wyniku rażącego niedbalstwa
- pod wpływem alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, co skutkowało przyczynieniem się w znacznym stopniu do spowodowania wypadku, o ile powyższy stan został udokumentowany w aktach sprawy przez odpowiednie organy policji lub prokuratury

Przydatne dokumenty

Wzory dokumentów

1. Porozumienie
2. Rozwiązanie porozumienia
3. Zaświadczenie i opinia
4. Karta wypadku – PIP/ZUS

Ciekawostki

Karta wolontariusza

Karta Wolontariusza nawiązuje do Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1948 r. Określa istotę wolontariatu, definiuje pojęcie i zadania samego wolontariusza. W wolontariat zaangażować może się każdy niezależnie od płci, narodowości, rasy, wieku, przekonań politycznych, stanu zdrowia, statusu społecznego.

KARTA ETYCZNA WOLONTARIUSZA

- źródło Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, TECZKA INFORMACYJNA WOLONTARIAT
Najczęściej zadawane pytania, Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej,
Warszawa 2007

1. Będę wypełniał wszystkie zadania związane z przyjętą rolą.
2. Nie będę składał obietnic, których nie jestem w stanie spełnić.
3. W przypadku niemożności wywiązania się ze zobowiązań, poinformuję o tym koordynatora pracy wolontariuszy.
4. Zachowam dyskrecję w sprawach prywatnych, będę unikać zachowań, które mogą być niewłaściwie rozumiane.
5. Będę otwarty na nowe pomysły i sposoby działania.
6. Wykorzystam szansę poznania i nauczania się nowych rzeczy od innych osób.
7. Nie będę krytykować rzeczy, których nie rozumiem.
8. Będę działać w zespole.
9. Będę osobą, na której można polegać.
10. Będę pracować lepiej i z większą satysfakcją, wykonując to, czego się ode mnie oczekuje.
11. Będę chętnie uczyć się. Wiem, że nauka jest nieodłączną częścią każdej dobrze wykonywanej pracy.
12. Będę uczestniczyć w obowiązkowych spotkaniach.
13. Postaram się być bardzo dobrym wolontariuszem.